

Cauras maglian bia pli bugen feglia e caglias che pastg. FOTOS AUGUSTIN BEELI

In project-muossavia

Els territoris da muntogna svaneschan dapi 120 onns mintg'onn tschiens hectaras pastiras e praus maghers. La mecanisaziun drova buca pli quellas, aschia s'avonza il desiert verd. Terren che era antruras fetg tschercau e necessari pil surviver dalla populaziun ei danvonz. Per incumbensa dils cantuns Uri e Grischun realisescha il biro d'ecologia Oekoskop dapi siat onns il project dallas cauras nomadas. Suenter ina fasa da pilot da quater onns ei quel oz s'etablius e las cauras nomadas ein mintga stad en acziun per frenar il desiert verd. Finamira eis ei d'impedir che surfatschas agricolas mondien vi en uaul e che pastiras svaneschien tgeuamein.

En connex cun siu engaschi «FloraFutura» sustegn la segirada AXA quei project. Per siu giubileum da 150 onns vul ella revaletar en Svizra ina surfatscha da rodund dus milliuns meters quadrats a favur dalla biodiversitad. *Pierre Coulin* tgamuna ed organisescha il project dallas cauras nomadas. Questa stad han sis purs mess a disposiziun lur animals per ina muntanera nomada els cantuns Grischun ed Uri. El Grischun ei la muntanera stada en acziun en Lumnezia (Degen-Genastga), a Duin (Pisquè), en Tumliasca e dapi duas jamnas sillas pastiras da Schluein e Sagogn. (fmr/abc)

Tschun cavreras e diesch cavrers

Avon duas jamnas ei la cavrera Jessica Reber vegnida cun ina muntanera da cauras nomadas ella Foppa. Il claus per quellas era gia semtgaus, la cavrera ha mo aunc stuiu stender ils fildiroms. Dapi lu ein las tgiradras dalla cuntrada en acziun. Margis ha la quarta classa dalla scola Sagogn-Schluein gidau da dislocar la muntanera.

AUGUSTIN BEELI/FMR

«Quei ei super che nus havein tons cavrers oz», ha *Christian Buchli* getg cun beneventar ils affons. Gl'inschignier forestal presidiescha il cussegl da fundaziun Platta Pussenta. Quell'organisaziun s'engascha dapi 2007 per che la cuntrada cultivada denter Falera, Laax, Sagogn e Schluein resti aviarta. Igl ei ina gronda surfatscha cun englars, uaul, pastiras ed aclas. Antruras catschavan il cavrer ed il nuorser lur muntaneras tras il territori ordeifer ils vitgs. «Oz surcrescha quel pli e pli», constatescha Christian Buchli. La zavrada denter uaul e pastiras vegn pli e pli fleivla e nunveseivla. Per retener il svilup ha la fundaziun clamau en agid las cauras nomadas. La cavrera *Jessica Reber* ch'ei pladida dil biro Oekoskop ha passentau la stad en divers loghens (mira scaffa). Avon duas jamnas ei la muntanera vegnida a Schluein cul pensum da far uorden silla pastira da Quadras.

Instrucziun da scola egl uaul

Suenter ch'ellas ein vegnida si dalla Tumliasca ella Foppa han ellas entschiet lur lavur. La cavrera haveva menau ellas en ina surfatscha nua che caglias entscheivan a surcrescher la spunda teissa. Sut il stradun digl Alpsu prospereschan collers, startugl, puaunas, faletga e bia auter. Senza cuntermesiras daventass la spunda teissa sut il stradun digl Alpsu vi in desiert verd. A piarder mass custeivel spazi ecologic per animals ed ils viandonts savessen buca pli guder la survesta sul Rein.

Margis ha Jessica Reber e siu partenari *Cristof* stuiu dislocar las cauras. Dil territori Quadras sur Schluein han ella stuiu menar la muntanera a Plaun Pigniel sur Sagogn. Buc in sempel pensum, pertgei la senda meina gest sut il stradun digl Alpsu. Perquei ha Christian Buchli dumandau la scola, sch'ei fussi pusseivel ch'ils scolars dalla scola primara dils dus vitgs segidien. Il scolast Silvio Lechmann ei beneventau l'idea ed ha viu la pusseivladad d'includer l'acziun ell'instrucziun da scola egl uaul. El speri ch'ils affons sappien guder in eveniment special da biologia ora ella natira el contuorn da Schluein e Sagogn, ha el informau ils geniturs.

Co duvrar il fest

Margis endamaun ha Christian Buchli beneventau la classa cun ina surpresa: A mintga affon ha el surdau in fest-coller ch'el haveva pinau aposta per l'acziun. «In cavrer drova in fest da pertgirar», ha el getg alla gruppa avon che semetter sin via dalla casa da scola viers la pastira da Quadras. Per contonscher il liug han las scolaras ed ils scolars stuiu ir a pei biebein ina mes'ura. Avon il claus ha la cavrera avischinau ils affons allas cauras. Tgi haveva respect e tgi buc. Ils biars havevan aunc mai tuccau en ina caura. «Sco tier nus carstgauns dat ei era tier las cauras talas ch'ein temeletgas e schenadas, ed autras marvigliusas e frehas», ha Jessica Reber explicau. Ella ha declarau co duvrar il fest e supplicau da buca far smanis cul fest. «Ellas ein sensiblas, sin grius e gibels reageschien ellas denton buc», ha la cavrera puntuau.

Capiu spert il pensum

Ils 15 affons ha ella silsuenter repartiu en gruppas da mintgamai treis cun in carschiu. Las gruppas ein idas ordavon alla muntanera ch'ei semessa sin via viers Plaun Pigniel. Il pensum ei stau da pertgirar las cauras sin cruschadas e da mirar ch'ellas restien silla senda. «Quei ei stau u bi», ha ina dallas mattatschas manegiau tut cuntenta suenter l'arrivada. Igl ei buca stau in liung toc, denton in detg pretensius. Avon il claus niev ha la cavrera ludau ses gidonters, ella seigi stada fetg leda digl agid e surstetti co tuts hagien capiu spert il pensum. Dalla vart dils scolars ha il scolast Silvio Lechmann udiu spir entusiassem per quella damaun speciala d'instrucziun pratica ora ella natira.

La gruppa che ha dislocau la muntanera ei cuntenta.

La cavrera Jessica Reber presenta la muntanera alla classa.

Ina sentupada ch'ei dat buca mintgagi ell'instrucziun.

Gekennzeichneter Download (ID=1pxXE3sUrLZYhoRiJG6wxBpGJqd_I66XIU2T8USCnFY)